

Rv. PRIMA EXPOZITIE NUMISMATICA, sus; CERCUL C.C.A., jos. Fațada clădirii Cercului Militar Național; în exergă, MARTIE / 1977. Tombac patinat; 50 mm; machetator, I. Dogaru; modelator, Șt. Grudinski. Secția numismatică a Cercului Militar Național a luat ființă la 1 august 1976 sub denumirea de Cercul numismatic al C.C.A., iar prima expoziție organizată a fost aceea dedicată Centenarului Independenței, când a fost distribuită participanților medalia descrisă mai sus (prezentată fotografic în broșura „5 ani de activitate a Cercului numismatic C.C.A.”).

62. Brașov – Ab urbe condita

Av. BRAȘOV, sus; ROMANIA; jos; în stânga și în dreapta, ramuri de laur. Scut cu stema municipiului Brașov; în dreapta-sus, în scobitură, DINA C (?) / 75.
Rv. 1231, sus; AB URBE CONDITA, jos. Casa Sfatului, o parte a fortificației medievale și muntele Tâmpa.

Metal alb; 50 mm.
Inedită.

63. Centenarul nașterii lui N. Tonitza – Expoziția filatelică omagială de la Bârlad

Av. Legendă incusă: 100 DE ANI DE LA NAȘTERE, sus; 1886. NICOLAE TONITZA. 1986, jos. Bust din față, ușor spre dreapta; în spatele bustului U.J. (Ullmann Josef).

Rv. Legendă incusă: EXPOZITIA FILATELICA OMAGIALA; jos, BIRLAD. Paletă cu penel și ramură de laur; deasupra, monogramă NT; dedesubt, eșarfă. Cupru; 50,5 mm.
D. Morărescu, *Oameni de cultură români în arta medaliei*, București, 1991, p. 84 și 117.

64. Constantin Brâncoveanu – Societatea Numismatică Română

Vezi în acest volum, V. Ciofu, p. 276.

NOTE

¹ Colecția Domnului Dominik Nicol din New York a intrat ca donație în fondurile Cabinetelor Numismatice din cadrul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” și al Bibliotecii Academiei Române. O prezentare a donatorului și a primului lot oferit, la E. Nicolae, SCN, 10, 1993, sub tipar.

² Cf. R.W. Julian, *Medals of the United States Mint, The first century 1792-1892*, El Cajon, 1977, p. XXXIII-XXXIV.

LA COLLECTION DOMINIK NICOL I. ROUMANIE. MÉDAILLES ET PLAQUETTES

RÉSUMÉ

On présente 63 médailles et une plaquette roumaines de la collection que M. Dominik Nicol de New York a fait don au Cabinet Numismatique de l'Institut d'Archéologie „Vasile Pârvan” de Bucarest. On insiste sur les pièces inédites, rares ou peu connues et on corrige les erreurs de la littérature citée.

EXPLICATION DES FIGURES

Pl. I-X. Médailles et plaquette roumaines de la collection Dominik Nicol (le lingot d'aluminium n° 59 bis, distribué avec la médaille des usines Nitrogen de Târnăveni en 1942, lors de la production pour la première fois en Roumanie de ce métal, appartient à la collection N. Curdov).

MONEDE GRECEȘTI ȘI ROMANE REPUBLICANE DINTR-UN TEZAU GĂSIT LA ZIMNICEA, JUD. TELEORMAN

ADRIAN POPESCU

Așezarea getică de la Zimnicea a intrat în literatura de specialitate încă din secolul trecut, săpăturile arheologice punând în evidență urme aparținând în special epocii fierului dar și mai târziu¹. Cu prilejul săpăturilor arheologice sau întâmplător au apărut numeroase monede grecești, romane republicane și imperiale, bizantine, feudale² ce s-au adăugat bogatului material arheologic.

În iarna anului 1991, prin amabilitatea prof. Albin Popescu și a conf. univ. dr. Alexandru Barnea, cărora le mulțumim și pe această cale, aflam despre existența unui lot de monede grecești și romane republicane pe care doi elevi ai liceului George Coșbuc din București încercau să le valorifice. Cu ajutorul celor mai sus menționați, am putut studia un număr de cinci monede, două drahme de Dyrrhachium și trei denari romani republicani care, conform spuselor unuia dintre elevi, fuseseră descoperite împreună cu alte piese asemănătoare de tatăl său în urmă cu circa 20 de ani în perimetrul cunoscutei așezări getice de la Zimnicea.

În cele ce urmează prezentăm catalogul monedelor:

Dyrrhachium

Φιλίππος(II) – Εένων
Av ΕΕΝΩΝ. Vacă alăptând vițelul, spre dr.; sus vultur spre dr. cu aripile deschise.
Rv. ΔΥΡ-ΦΙ-[ΛΙ]-Α. Pătrat cu motiv dublu floral stilizat.

1. AR ↓ 3,19 g; 18 × 19 mm.
Cf. Maier, p. 26, nr. 351 pentru av.; p. 27, nr. 376 pentru rv.

Κάλλωνος-Μενίσκος
Av. ΜΕΝΙΣΚΟΣ. Aceleași reprezentări ca mai sus dar sus Nike cu cumună în zbor spre dr.; fulgerul din exergă nu se mai observă.

Rv. [ΔΥΡ]-ΚΑΛ-Α[Ω-ΝΟΣ]. Aceleași reprezentări ca mai sus.

2. AR ↘ 3,29 g; 17 × 19 mm.
Maier, p. 24, nr. 256.
Ceka, p. 195, nr. 322.

Republica romană

C. Vibius C.f. Pansa
3. AR ↙ 3,85 g; 16 × 17,5 mm.
Crawford, p. 346, nr. 342/5a sau b, Roma, anul 90 a. Chr.

C. Censorinus
4. AR ↙ 3,90 g; 16,5 × 19 mm.

Cf. Crawford, p. 357, nr. 346/2b, Roma, anul 88 a. Chr., dar la noi pe revers lance asociată cu capră (?).
L. Sulla imper. iterum

5. AR↑ 3,67 g; 18 mm.
Crawford, p. 373, nr. 359/2, atelier în mișcare, anii 84-83 a. Chr.

Fig. 1. Monede antice din tezaurul de la Zimnicea.

La aceste cinci exemplare se adaugă alte patru drahme de Dyrhachium ai căror prytani eponimi nu i-am putut afla și un denar de la L. Thorius Balbus de tip Crawford, p. 323, nr. 316, Roma, anul 105 a. Chr., piese pe care le-am văzut în vitrina consignației unde au fost depuse în vederea vânzării. Ajungem astfel la un total de 10 piese din care șase sunt drahme dyrrhachiene (două precizate) și patru denari romani republicani. În ceea ce privește un eventual recipient în care ar fi fost depuse monedele nu am putut afla nimic.

După cum lesne se poate vedea din catalog, piesa nr. 1 este un hibrid, aversul fiind al cuplului Πύρρα-Ξένων, iar reversul cel al perechii Φιλλία(II)-Ξένων. Ambele cupluri fac parte din grupa a V-a stabilită de N. Conovici (av. nr. 152 a; rv. nr. 150 a)³, propusă a fi încadrată între circa 97-85 a. Chr.⁴. Aversul aparține unui tip datat în cca. 95 a. Chr. iar reversul unuia datat în cca. 97 a. Chr.⁵, moneda fiind bătută probabil cu una din ștanțe rămasă în atelier. Conform aceleiași încercări de datare absolută, dragma eponimului Κάλλωνος face parte din aceeași grupă, fiind însă datată în cca. 91 a. Chr. (nr. 156 a)⁶.

Cel mai vechi denar este cel purtând numele lui L. Thorius Balbus din anul 105 a. Chr., ceilalți fiind grupați în deceniul nouă al secolului I a. Chr. (anii 90, 88 și 84-83 a. Chr.). Atragem atenția asupra denarului cu numele lui C. Censorinus (nr. 4) care are pe revers o pereche de simboluri care nu apar în lucrările consultate, fiind vorba de o lance asociată cu o capră (?) care aleargă spre dreapta cu capul întors spre stânga, cunoscută fiind numai perechea lance-scut⁷.

Acest grup de monede face parte din primul tezaur de monede antice de la Zimnicea și nu știm cât de mare a fost, însă presupunem, după cum s-a mai observat,

că fragmentul reflectă într-o măsură suficientă structura inițială. În ceea ce privește momentul ascunderii, având în vedere că nu cunoaștem decât o parte din conținutul tezaurului, putem avansa cu titlu de ipoteză cel de-al doilea sfert al secolului I a. Chr., cum s-a propus pentru tezaurele mixte care au majoritatea monedelor din intervalul cuprins între anii 118-71 a. Chr.⁸.

Piesele prezentate mai sus îmbogățesc lista descoperirilor de la Zimnicea și din zonă cu un tezaur a cărui importanță pentru istoria așezării de aici nu trebuie subevaluată pentru faptul că este fragmentar.

NOTE

¹I. Nestor și colaboratorii, Studii, 2, 1949, 1, p. 116-125; idem, SCIV, 1, 1950, 1, p. 93-102; A. Vulpe la D.M. Pippidi, *Dicționar de istorie veche a României*, București, 1976, p. 624; Mioara Turcu, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, București, 1979, p. 71-72, 185-187.

²I. Nestor și colaboratorii, SCIV, 1, 1950, 1, p. 94-95, 98-101; B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, 2, p. 239-260; idem, Dacia N.S., 10, 1966, p. 411, nr. 46-47, p. 414, nr. 64; idem, Dacia, N.S., 11, 1967, p. 382-383, nr. 28, p. 388-389, nr. 70, p. 390, nr. 81; idem, Dacia, N.S., 12, 1968, p. 457, nr. 86; idem, SCIV, 20, 1969, 1, p. 167, nr. 33; idem, Dacia, N.S., 13, 1969, p. 546, nr. 33, p. 550, nr. 63; idem, SCIV, 23, 1972, 1, p. 142, nr. 53, p. 146, nr. 88; Maria Chițescu, SCIV, 23, 1972, 2, p. 299-306; B. Mitrea, Dacia, N.S., 16, 1972, p. 368, nr. 53, p. 372, nr. 88; idem, Dacia, N.S., 17, 1973, p. 406, nr. 18; idem, Dacia, N.S., 20, 1976, p. 288, nr. 32; idem, Dacia, N.S., 21, 1977, p. 376, nr. 12; C. Beda, CN, 3, 1980, p. 132, nr. 17, p. 137-138, nr. 35; Maria Chițescu, RRCD, p. 367, nr. 215.

³N. Conovici, *Thraco-Dacica*, 6, 1985, p. 61.

⁴Idem, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 70.

⁵Idem, *Thraco-Dacica*, 6, 1985, p. 66, fig. 2.

⁶*Ibidem*.

⁷H.A. Grueber, *Coins of the Roman Republic in the British Museum*, I, Londra, 1910, p. 304, nr. 2399-2400; G.G. Belloni, *Le Monete Romane dell'Età Repubblicana*, Milano, 1960, p. 139, nr. 1312-1314; M. C. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974, p. 358, tabelul XXVII; A. Banti, *Corpus Nummorum Romanorum. Monetazione Repubblicana. Manlia-Oppia*, Florența, 1981, p. 64-66.

⁸Gh. Poenaru Bordea, Maria Cojocărescu, SCN, 8, 1984, p. 71-72; N. Conovici, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 81.

GREEK AND ROMAN REPUBLICAN COINS FROM A HOARD FOUND AT ZIMNICEA, TELEORMAN COUNTY

SUMMARY

About 20 years ago was found a hoard composed by greek drachms and roman republican denarii of which the author had seen 10 pieces and had the opportunity to study only five of them. Interesting are coins no. 1 which is a hybrid drachm of Dyrhachium and no. 4, a roman republican denarius which has on reverse two symbols: a spear and a goat (?) running to right with the head turned to the left, which didn't appear in consulted catalogues. About the date when the hoard was buried the author suggest the second quarter of the Ist century B.C.

EXPLANATION OF THE FIGURE

Fig. 1. Ancient coins from Zimnicea hoard.